

DOCENTS
per la
REPÚBLICA

COMUNICAT A PROPÒSIT DE L'AVANTPROJECTE DE LLEI D'EDUCACIÓ DE LES ILLES BALEARS

Consideracions inicials:

a. Les illes Balears i Pitiüses formen part del domini lingüístic de la llengua catalana, que els hi és pròpia, en conseqüència, els illencs tenen dret que aquesta sigui la llengua d'ús general, d'identificació i de cohesió social del territori. D'acord amb això la llengua d'acollida de la societat balear i pitiüsa ha de ser la catalana, cosa que, atesos el volum del moviment immigratori i la situació sociolingüística actual, obliga les autoritats illenques a un intens i extens esforç de divulgació de la llengua que satisfaci els drets lingüístics de la població, i essencialment:

- el dret del mallorquins, menorquins, eivissencs i formenterencs a preservar la seua llengua i a usar-la amb total llibertat i plenitud, i
- el dret de la ciutadania recentment incorporada a la societat de les illes a accedir amb facilitat al coneixement de la llengua catalana i a la plena integració lingüística en peu d'igualtat.

b. La cooficialitat legalment imperativa de la llengua castellana en territori de les illes Balears i Pitiüses obliga a l'Administració a incorporar-la als seus usos, però no pot ser que sigui emprada com una arma de perpetuació i aprofundiment de la voluntat assimilacionista que ha caracteritzat la història moderna i contemporània de l'estat Espanyol. Fer valdre aquesta cooficialitat com un instrument de minorització del català a les illes fóra contrari als drets fonamentals dels illencs i duria implícita la consideració del català i de la cultura que vehicula com una llengua i una cultura de segona i, per tant, la consideració que les persones que la parlen i s'hi identifiquen com a ciutadans igualment de segona (i, fins i tot, atenent al fet que l'estat no s'identificaria amb allò que els defineix, la consideració que constitueixen un cos estrany els drets dels quals no cal assumir i preservar).

c. La societat de les illes Balears i Pitiüses té dret que la seua escola i el seu sistema educatiu siguin en la seua llengua pròpia, de la mateixa manera que les comunitats estatals de llengua castellana tenen dret

(un dret que se'ls respecta incondicionalment) a tenir una escola en llengua castellana. Negar aquest dret a les comunitats no castellaneres de l'estat suposa una discriminació òbvia per a qualsevol que no estigui engegat per la ideologia i el senyal que l'estat les veu com a comunitats alienes i inacceptables en la mesura que conservin la seua personalitat específica.

d. El català és patrimoni de tots els mallorquins, menorquins, eivissencs i formenterencs, amb independència del seu origen personal i quina és la seua llengua inicial. Ha estat la ideologia lingüística estatal i els mitjans de tota mena posats al seu servei allò que ha dificultat fins a fer impossible una relació natural dels illencs amb la llengua que els identifica. És del tot inacceptable que aquesta distorsió es perpetui i continuï entrebantant l'ús normal i lliure de la llengua de les Illes per part dels seus parlants actuals i la seua adquisició plena per part dels seus futurs; els nous mallorquins, menorquins, eivissencs i formenterencs.

L'existència d'una escola en català constitueix una eina insuficient però necessària per a garantir aquest dret dels illencs a conservar la seua personalitat cultural i lingüística i a viure-la amb llibertat i plenitud, i per a garantir el dret dels nous mallorquins, menorquins, eivissencs i formenterencs a integrar-se amb normalitat i esdevenir uns ciutadans més, investits amb els mateixos drets i deures que se li pressuposen a tothom.

L'existència d'una escola en català resulta especialment inexcusable atenent a l'actual situació sociolingüística de les illes, de manera que no garantir-la, més que no un acte de deixadesa, suposa una acció en el camí de facilitar l'assimilació definitiva i irreversible de la població de les illes Balears i Pitiüses a l'Espanya castellana i, per tant, de la seua extinció com una part singular del mosaic cultural d'Europa.

Tenint en compte aquestes consideracions inicials, constatem, un cop feta la lectura dels articles 122, 123, 124 i 125 del Capítol I, Títol VI, de l'Avantprojecte de Llei d'Educació de les Illes Balears, que en aquest:

<http://twitter.com/DocentsxRep>

<https://t.me/DocentsxRep/>

Primer

No es garanteix el dret de la societat illenca que la seua escola sigui en la seua llengua pròpia, en preveure-s'hi només que «l'ús de les llengües oficials com a llengües vehiculars de l'ensenyament en el sistema educatiu de les Illes Balears», sense cap més concreció. Dit altrament: el català cal que hi sigui, sense, però, establir-se de quina manera ni en quin percentatge n'hi haurà prou amb una matèria de llengua catalana? Tot el que s'hi concreta és que caldrà que «que s'usi la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, en el marc normatiu actual de la normalització lingüística», una llei que com sabem s'aplica de manera molt parcial, i cada cop amb menor convicció, tant per causa de les inseguretats que han caracteritzat alguns governs balears com per la franca indiferència i de vegades autoodi i hostilitat en què han destacat uns altres, una llei jurisprudencialment assetjada i percebuda cada cop més com una nosa per les forces polítiques progressistes de les Illes, acoquinades i desorientades per l'agressivitat dels altaveus de l'espanyolisme assimilista, els aparells de l'estat i els grups polítics que en són l'avantguarda.

L'avantprojecte de llei, per tant, no sols no garanteix una escola en la seua llengua pròpia a les Illes (a diferència del que passa en els comunitats on la llengua pròpia és la castellana), sinó que obre la porta a una escola majoritàriament, fins i tot molt majoritàriament, en castellà.

És més: en la mesura que es preveu la «possibilitat d'usar una llengua estrangera com a llengua d'ensenyament de continguts curriculars no lingüístics d'acord amb el que determini la conselleria» es perfila amb claredat que, de no establir-se uns mínims indispensables d'instrucció en llengua catalana que garanteixin que aquesta tingui una presència almenys majoritària a l'escola, la pressió combinada del castellà (de presència obligada) i d'una tercera llengua possible tendiran a fer inevitable que, en tots aquells centres en que l'ensenyament en de matèries curriculars en una "llengua estrangera" prosperi, el català pugui aspirar, en el millor dels casos, a ser la llengua vehicular de, com a molt, la meitat de les matèries, una presència, aquesta, que, per ser menor a la que se'n preveia en l'anomenat "Decret de mínims" incompliria el principi de progressivitat en la normalització de la llengua previst en la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització Lingüística de les Illes Balears, i que, a més, no en garantiria, com els estudis disponibles posen de manifest, ni el seu domini, ni la seua difusió com a llengua de cohesió de la societat illenca ni, per tant, els drets lingüístics d'aquesta societat.

Segon

Especialment preocupant és la previsió que es garantirà un presumpte dret de l'alumnat (tot i que su-

posem que en realitat aquest presumpte dret seria referir als seus pares i tutors legals) «a rebre el primer ensenyament en la seva llengua si aquesta és una de les oficials», cosa que es tradueix en el reconeixement d'un hipotètic dret discrecional a rebre el primer ensenyament en castellà, una previsió del tot desconeguda i impensable en les comunitats de l'estat de llengua castellana i que constitueix l'assumpció d'un dels ariets de la política escolar bauzanista, que impossibilita l'aplicació dels mètodes immersius, del tot necessaris en un entorn demolingüístic com l'actual de Illes.

No cal dir que, a partir d'aquí, el disseny d'«un projecte lingüístic que emmarqui el tractament de les llengües al centre [...] amb la finalitat d'aconseguir que l'alumnat assoleixi les competències lingüístiques necessàries en les dues llengües oficials», com l'avantprojecte de llei preveu, esdevindrà inviable. La llei és, per tant, des del punt de vista estrictament pedagògic, inconsistent i des del punt de vista polític, tramposa.

Tercer

El text estableix que «els centres educatius han d'elaborar, en el marc de la seva autonomia i com a part del seu projecte educatiu, un projecte lingüístic que emmarqui el tractament de les llengües al centre». D'aquesta manera les autoritats educatives centrifuguen gran part de la responsabilitat de garantir l'acció escolar en favor de la normalització lingüística i de la responsabilitat de garantir els drets lingüístics dels mallorquins, els menorquins, els eivissencs i els formenterencs als centres, defugint així el seu deure i traslladant-lo als punts més febles de l'Administració, que són els més exposats i els qui més se'n senten de la pressió agressiva a què l'espanyolisme assimilista militant sotmet la societat illenca. I si bé s'hi estableix que «aquest projecte es dissenyarà en funció de les variables contextuals, amb la finalitat d'aconseguir que l'alumnat assoleixi les competències lingüístiques necessàries en les dues llengües oficials i, almenys, en una llengua estrangera, en funció del currículum de referència» (cosa que, de complir-se, hauria de comportar justament tenint en compte «les variables contextuals» la prioritització del català en un marc d'un programa plurilingüe que descansés en la jerarquització de llengües prenent la catalana com a llengua principal, de referència i de cohesió de l'entorn escolar, en tota la seua extensió), resten pocs dubtes que, en traslladar el govern la iniciativa als funcionaris docents, en realitat la previsió «que l'alumnat assoleixi les competències lingüístiques necessàries» es posa en perill pel que fa a la llengua catalana, i es facilita que resti en un mer desig que la pressió de les estadístiques i uns decrets d'avaluació fets ad hoc ja se n'encarregaran de dissimular.

D'altra banda, la previsió que «els centres educatius, amb els recursos complementaris adients que els

proporcioni l'Administració educativa, han de proporcionar una atenció lingüística i pedagògica que permeti a l'alumnat d'incorporació tardana amb dèficit lingüístic incorporar-se amb eficàcia a l'aprenentatge en funció del projecte lingüístic de centre» obre la porta que, si efectivament el projecte educatiu de centre no reïx a reservar-li a la llengua catalana un lloc preeminent, l'acollida lingüística que es pugui fer a l'alumnat de nova incorporació en aquesta llengua sigui precària i que, en el millor dels casos, es limiti a proporcionar-li competències lingüístiques passives, insuficients perquè més endavant pugui desenvolupar competències productives.

Certament, en el document s'especifica que «l'ús de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears» caldrà que sigui considerada «com a vertebradora de l'ensenyament, com a llengua d'ensenyament i com a llengua de l'àmbit administratiu i de comunicació del centre», un precepte que acollim bé i que efectivament aniria en el sentit de promoure almenys un model plurilingüe jerarquitzat que descansi sobre la llengua catalana (seguint el model proposat per Escola Valenciana en el document Un model d'educació plurilingüe i intercultural per al sistema educatiu escolar, fet amb l'assessorament científic de la Unitat d'Educació Multilingüe, UEM, de la Universitat d'Alacant), possibilitat que, a més, es veuria reforçada segons com interpretem que el mateix avantprojecte prevegi, també, que siguin les autoritats educatives aquelles que determinin «els criteris generals per a les adequacions del procés d'ensenyament de les llengües a la realitat sociolingüística del centre amb l'objectiu d'assolir el compliment de la normativa referida a la normalització lingüística». I tanmateix no podem deixar de fer notar que ambdues previsions topen amb d'altres indicacions recollides en el mateix text, fins al punt que se'ns apareixen més aviat com una mena de declaració d'intencions feta més amb la voluntat d'acontegar els sectors més amonats per la minorització de la llengua catalana, que no pas unes disposicions realitzables. I és que no es veu quin marge es reserva el govern i la conselleria d'Educació per a determinar que aquests «criteris generals d'adequació» contribueixin a «assolir el compliment de la normativa referida a la normalització lingüística», un cop establert que caldrà oferir obligatòriament la possibilitat d'escolarització inicial, que es deixi en darrer terme en mans dels centres la determinació de la funció que hi podrà jugar la llengua catalana i que s'estableixi que el català haurà de disputar-se l'espai de la instrucció amb el castellà i una tercera llengua.

En realitat, tot el que es garanteix és una porta oberta aquells centres que tinguin prou consens, força i determinació per dur endavant un projecte lingüístic respectuós amb els drets de la societat il·lenca, una porta que, tanmateix, hauran de franquejar pel seu compte, bregant contra la inèrcia de segles de polítiques contranormalitzadores, contra la realitat demolintgüística i la pressió política, i contra l'autocen-

sura que s'ha instal·lat per causa de l'hostilitat d'altres poders diferents de l'autonòmic que, aquests sí, no s'estan de legislar i de sentenciar en matèria lingüística. Una porta que, d'altra banda, un cop franquejada, es podrà tornar a travessar en qualsevol moment en sentit contrari, de manera que es deixa el caràcter vehicular de la llengua catalana a l'escola en un estat permanent de precarietat, en una situació de constant estrès.

Quart

La referència que al document s'hi fa en relació amb la qualificació lingüística del professorat que podrà exercir la docència a les illes Balears i Pitiüses no resol tots els dubtes que poguessin haver-hi al respecte. Així s'estableix que correspondrà al govern balear determinar quina serà «l'acreditació de la competència lingüística necessària del professorat que exerceixi la funció docent a les Illes Balears», sense, però fixar-la ja en aquest mateix avantprojecte de llei i, per tant, deixant la porta oberta que aquesta competència pugui ser fàcilment revisable en el temps i, en conseqüència, rebaixada pel que fa a la llengua catalana (la revisió a la baixa de la competència lingüística en castellà resta en tot cas descartada per la legislació estatal), si les circumstàncies polítiques hi porten, cosa que és inconcebible en qualsevol sistema escolar sòlid i que es vol al servei d'una societat amb autoestima.

D'altra banda, l'apartat que determina que «en les condicions que s'estableixin, el personal no docent dels centres educatius ha de tenir una competència lingüística adient en les dues llengües oficials per fer-ne un ús adequat en l'exercici de les funcions corresponents», és tan plena d'adjectius interpretables («adient», «adequat» i de consideracions concretes: «en les condicions que s'estableixin») que no proporciona tampoc cap seguretat que aquest personal acabi tenint veritablement una competència lingüística real que permeti fer viables hipotètics projectes lingüístics que prevegin que l'entorn escolar esdevingui un espai que contribueixi realment a l'aprenentatge efectiu de la llengua catalana i que promogui la socialització en ella.

RESUM

Consideracions prèvies:

- Les illes Balears i Pitiüses formen part del domini lingüístic de la llengua catalana, que els hi és pròpia, en conseqüència, els illencs tenen dret que aquesta sigui la llengua d'ús general, d'identificació i de cohesió social del territori.
- La cooficialitat legalment imperativa de la llengua castellana en territori de les illes Balears i Pitiüses obliga a l'Administració a incorporar-la als seus usos, però no pot ser que sigui emprada com una arma de perpetuació i aprofundiment de la

voluntat assimilacionista que ha caracteritzat la història moderna i contemporània de l'estat Espanyol.

- La societat de les illes Balears i Pitiüses té dret que la seua escola i el seu sistema educatiu siguin en la seua llengua pròpia, de la mateixa manera que les comunitats estatals de llengua castellana tenen dret (un dret que se'ls respecta incondicionalment) a tenir una escola en llengua castellana.
- L'existència d'una escola en català constitueix una eina insuficient però necessària per a garantir el dret dels illencs a conservar la seua personalitat cultural i lingüística i a viure-la amb llibertat i plenitud, i per a garantir el dret dels nous mallorquins, menorquins, eivissencs i formenterencs a integrar-se amb normalitat i esdevenir uns ciutadans més, investits amb els mateixos drets i deures que se li pressuposen a tothom.

Valoració de l'avantprojecte de llei:

No es garanteix el dret de la societat illenca que la seua escola sigui en la seua llengua pròpia. el català cal que hi sigui, sense, però, establir-se de quina manera ni en quin percentatge n'hi haurà prou amb una matèria de llengua catalana? Fet i fet, l'avantprojecte de llei obre la porta a una escola majoritàriament, fins i tot molt majoritàriament, en castellà.

- En la mesura que es preveu la «possibilitat d'usar una llengua estrangera com a llengua d'ensenyament de continguts curriculars no lingüístics d'acord amb el que determini la conselleria» es perfila amb claredat que la pressió combinada del castellà (de presència obligada) i d'una tercera llengua possible tendiran a fer inevitable que, en tots aquells centres en que l'ensenyament en de matèries curriculars en una "llengua estrangera" prosperi, el català pugui aspirar, en el millor dels casos, a ser la llengua vehicular de, com a molt, la meitat de les matèries, una presència, aquesta, que, per ser menor a la que se'n preveia en l'anomenat "Decret de mínims" incompliria el principi de progressivitat en la normalització de la llengua previst en la Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització Lingüística de les Illes Balears, i que, a més, no en garantiria, com els estudis disponibles posen de manifest, ni el seu domini, ni la seua difusió com a llengua de cohesió de la societat illenca ni, per tant, els drets lingüístics d'aquesta societat.
- La previsió que es garantirà un presumpte dret de l'alumnat (tot i que suposem que en realitat aquest presumpte dret seria referit als seus pares i tutors legals) «a rebre el primer ensenyament en la seva llengua si aquesta és una de les oficials» constitueix l'assumpció d'un dels ariets de la política escolar bauzanista, que impossibilita l'aplicació dels mètodes immersius, del tot neces-

saris en un entorn demolingüístic com l'actual de les Illes.

- Amb l'actual text les autoritats educatives centrefuguen gran part de la responsabilitat de garantir l'acció escolar en favor de la normalització lingüística i de la responsabilitat de garantir els drets lingüístics dels mallorquins, els menorquins, els eivissencs i els formenterencs als centres, defugint així el seu deure i traslladant-lo als punts més febles de l'Administració, que són els més exposats i els qui més se'n senten de la pressió agressiva a què l'espanyolisme assimilista militant sotmet la societat illenca.
- L'avantprojecte obre la porta que, si efectivament el projecte educatiu de centre no reïx a reservar-li a la llengua catalana un lloc preeminent, l'acollida lingüística que es pugui fer a l'alumnat de nova incorporació en aquesta llengua sigui precària i que, en el millor dels casos, es limiti a proporcionar-li competències lingüístiques passives, insuficients perquè més endavant pugui desenvolupar competències productives.
- Un cop establert que caldrà oferir obligatòriament la possibilitat d'escolarització inicial, que es deixi en darrer terme en mans dels centres la determinació de la funció que hi podrà jugar la llengua catalana i que s'estableixi que el català haurà de disputar-se l'espai de la instrucció amb el castellà i una tercera llengua, no es veu quin marge es reserva el govern i la conselleria d'Educació per a determinar els "criteris generals d'adequació" que l'avantprojecte de llei preveu reservar-los amb la finalitat de contribuir a garantir «el compliment de la normativa referida a la normalització lingüística».
- Es deixa el caràcter vehicular de la llengua catalana a l'escola en un estat permanent de precariedad, en una situació de constant estrès.
- Es deixa oberta la porta que la porta la competència lingüística exigible als docents pugui ser fàcilment revisable en el temps i, en conseqüència, rebaixada pel que fa a la llengua catalana (la revisió a la baixa de la competència lingüística en castellà resta en tot cas descartada per la legislació estatal). A més, no proporciona cap seguretat que el personal no docent acabi tenint veritablement una competència lingüística real que permeti fer viables hipotètics projectes lingüístics que prevegin que l'entorn escolar esdevingui un espai que contribueixi realment a l'aprenentatge efectiu de la llengua catalana i que promogui la socialització en ella.
- La llei és, per tant, fins i tot des del punt de vista estrictament pedagògic, inconsistent, regressiva des del punt de vista dels drets fonamentals i claudicadora.

